

РОЗДІЛ І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 340.116:342(477):343.35:35.08:351.75 DOI <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2019-3/4-01>

Стан порядку і безпеки в Україні в контексті світових індексів і рейтингів

Удовика Л. Г., Середя А. М.

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
lora.znu@gmail.com, orcid.org/0000-0001-9260-4474
sereda.angela@ukr.net*

Ключові слова:

індекс верховенства права, порядок, безпека, держава, індекс слабкості держав, індекс сприйняття корупції, рейтинг.

Надійшло до редколегії:

20.10.2019

Прийнято до друку:

03.12.2019

Стаття присвячена дослідженню стану порядку й безпеки в Україні в контексті світових індексів і рейтингів. Автори обґрунтовують, що об'єктивна оцінка стану порядку й безпеки в Україні має важливе значення для формування правової політики, здійснення невідкладних заходів щодо забезпечення порядку й безпеки в Україні, входження до європейського правового простору, розуміння сприйняття України міжнародною світовою спільнотою.

На основі аналізу Індексу слабкості (недієздатності) держав, Індексу верховенства права, Індексу сприйняття корупції визначено основні проблеми в забезпеченні стану порядку й безпеки в Україні та запропоновано напрями й заходи щодо їх вирішення. Автори наголошують, що явище корупції має бути віднесене до загроз національній безпеці, яке унеможливує реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України.

The state of order and security in Ukraine in the context of world indexes and ratings

Udovyka L. G., Sereda A. M.

*Zaporizhzhya National University, str. Zhukovskogo, 66, Zaporizhzhya, Ukraine
lora.znu@gmail.com, orcid.org/0000-0001-9260-4474
sereda.angela@ukr.net*

Key words:

rule of law index, order, security, state, state weakness index, corruption perception index, rating.

The article is devoted to the study of the state of law and order in Ukraine in the context of world indexes and ratings. The authors argue that an objective assessment of the state of law and order in Ukraine is essential for the formation of legal policy, the implementation of urgent measures to ensure law and order in Ukraine, entry into the European legal space, understanding of Ukraine's perception of the international world community

The analysis of the state of law and order in Ukraine in the context of world indexes and ratings gives grounds to draw a number of conclusions and generalizations. Law and security in the country are differently perceived and evaluated in the framework of national and international law and order. Differences in their assessment affect the perception of Ukraine as an equal and worthy partner in the

extensive system of international relations and determine the attitude towards Ukraine by the subjects of the international and European community.

A number of world indexes and ratings, such as the Weakness (Disability) Index of the States, the Rule of Law Index, the Corruption Perceptions Index, were used to objectively assess the state of law and order in Ukraine. The analysis of the data presented in the indices in the dynamics showed the existence of systemic problems regarding the state of law and security in Ukraine by such indicators as terrorism, military conflicts, crime, political unrest, violence and in the functioning of 5 key state institutions – political leadership, army, law enforcement system, the judiciary and civil services.

The main problem that makes it impossible to achieve a high level of legal capacity of the Ukrainian state is the loss of physical control over all its territory due to the annexation of Crimea, hybrid war in the east of Ukraine, as well as problems in the field of political leadership, functioning of the army, law enforcement agencies. The current experience of social development strongly demonstrates that corruption at all levels is common to these areas.

Despite a series of reforms and measures aimed at reforming state authorities that ensure the state of law and order in Ukraine, there are no significant positive developments. According to some indicators, the state of order and security in 2019 deteriorated. Analyzing and comparing order and security assessments revealed differences between the criteria. Yes, one of the important criteria that is taken into account by the world community is the level and perception of corruption. That is why the phenomenon of corruption should be regarded as a threat to national security, which makes it impossible or difficult or can make it impossible or difficult to realize the national interests and preserve the national values of Ukraine.

Входження України до європейського правового простору визначається багатьма чинниками й показниками. Важливе місце серед них посідають порядок і безпека, які по-різному сприймаються й оцінюються у межах національного і міжнародного правопорядку. Відмінності в їх оцінці впливають на сприйняття України як рівноправного й гідного партнера у розгалуженій системі міжнародних відносин і визначають ставлення до України з боку суб'єктів міжнародного та європейського співтовариства. Об'єктивна оцінка стану порядку й безпеки в Україні має важливе значення для формування правової політики, здійснення невідкладних заходів щодо забезпечення порядку й безпеки в Україні, входження до європейського правового простору.

Саме тому метою пропонованої роботи є дослідження стану порядку й безпеки в Україні в контексті світових індексів і рейтингів. Аналіз свідчить, що за останні 10–15 років з'явилася значна кількість міжнародних рейтингів та індексів, які оцінюють різні аспекти функціонування й розвитку держав, суспільств, їх окремі сфери та аспекти: політико-правові (верховенство закону, корупція, рівень демократії, прозорість виборчої системи тощо), соціальні (нерівність, добробут, освіченість тощо), економічні (інновації, інвестиції, відкритість тощо). До їх аналізу все частіше звертаються вітчизняні та зарубіжні вчені, які досліджують проблеми розвитку української держави, економічної, політичної та соціальної сфер, серед них зокрема такі як І. В. Крив'язюк, Ю. В. Волинчук, К. І. Кириченко, Н. А. Кухарська,

Н. А. Марченко, Н. Н. Писаренко,
 О. Л. Пластун, О. В. Дудкін,
 А. Н. Тищенко, Ю. Ю. Хватов,
 І. О. Штулер та інші. Водночас у
 вітчизняній юридичній науці їм надається
 недостатня увага.

У контексті предмету дослідження на особливу увагу заслуговують Індекс слабкості (недієздатності) держав та Індекс верховенства права, які оцінюють стан порядку й безпеки в державах. Звернення до світових індексів і рейтингів обумовлене необхідністю врахування сукупності якісних і кількісних показників, які формують більш адекватне уявлення про стан порядку й безпеки; можливістю виявлення проблем системного характеру в забезпеченні порядку й безпеки; поглибленню розуміння оцінки й ставлення світової спільноти до порядку й безпеки в Україні. У кінцевому підсумку всебічна, комплексна оцінка стану порядку й безпеки в Україні уможливує обґрунтування напрямів і засобів їх забезпечення на законодавчому рівні.

При використанні даних, представлених у індексах і рейтингах, до уваги необхідно взяти той факт, що єдиних науково-методичних засад, які були б універсальними (хоча б у межах математичної формалізації інтегрального показника), не існує. Методики, які використовуються в індексах, є індивідуальними, а у вибірку включаються кількісні / якісні показники. Різні методики включають різну кількість критеріїв, показників із неоднаковими одиницями виміру. Тому вкрай важливе значення при формуванні науково-методичних підходів до рейтингування та побудови індексів, за слухними міркуваннями К. Кириченко, займає «оцінка адекватності результатів, яка реалізується або математично за допомогою критеріїв достовірності моделі, або практично, порівнюючи отримані результати зі значеннями подібних рейтингів» [1].

Використання декількох рейтингів та індексів дозволяє охарактеризувати ситуацію у країні в загальному й більш

повному вигляді, надає комплексну й більш вичерпну інформацію. Проте обмежений обсяг роботи уможливує звернення до аналізу найбільш важливих індексів і рейтингів у контексті предмету дослідження.

Одним із основних у контексті предмету дослідження є Індекс слабкості (недієздатності) держав [2], розроблений Фондом миру (англ. FundForPeace) і журналом «Зовнішня політика» і вперше оприлюдненим у 2005 році. На той час він охоплював 75 держав. Із 2007 року Індекс охоплює 178 країн, а в перспективі має охопити всі країни світу. Слід наголосити, що Індекс включає тільки суверенні держави, визнані ООН. Ряд територій і держав, які хоч і визнані в якості суверенних держав з боку окремих країн (наприклад, Тайвань, Косово, Північний Кіпр, Західна Сахара), також не включені до Індeksu, оскільки їх політичний статус не є остаточним.

Україна потрапила до цього індексу вперше у 2007 році. Перші місця (найгірші показники) посідають країни, які мають слабку або неефективну владу, велику кількість злочинів, багато біженців і високий рівень корупції. Розробники Індeksu звертають увагу на доцільність використання індексу державами для аналізу проблем у їх політиці, упередження конфліктів на своїй території, при розробці стратегій, які могли б зменшити ймовірність виникнення конфліктів. Останнім часом до нього все частіше звертаються аналітики, політичні кореспонденти, науковці, журналісти.

Слід зауважити, що в сучасній науковій літературі не існує універсального визначення «неспроможна», «недієздатна» або «слабка» держава. Найчастіше його використовують для позначення держав, які знаходяться в нестабільному стані, баланують на межі економічної та політичної кризи. Окрім того, його використовують також для позначення держав, які протягом тривалого часу перебувають у стані деградації. Спільною для експертів і вчених є думка, що

слабкими, «неспроможними» є ті держави, які не в змозі виконувати свої основні функції та не мають достатнього й ефективного контролю над своєю територією і кордонами. Така держава не в змозі забезпечувати умови для свого існування, хоча при цьому окремі елементи держави, окремі її інститути можуть продовжувати своє функціонування.

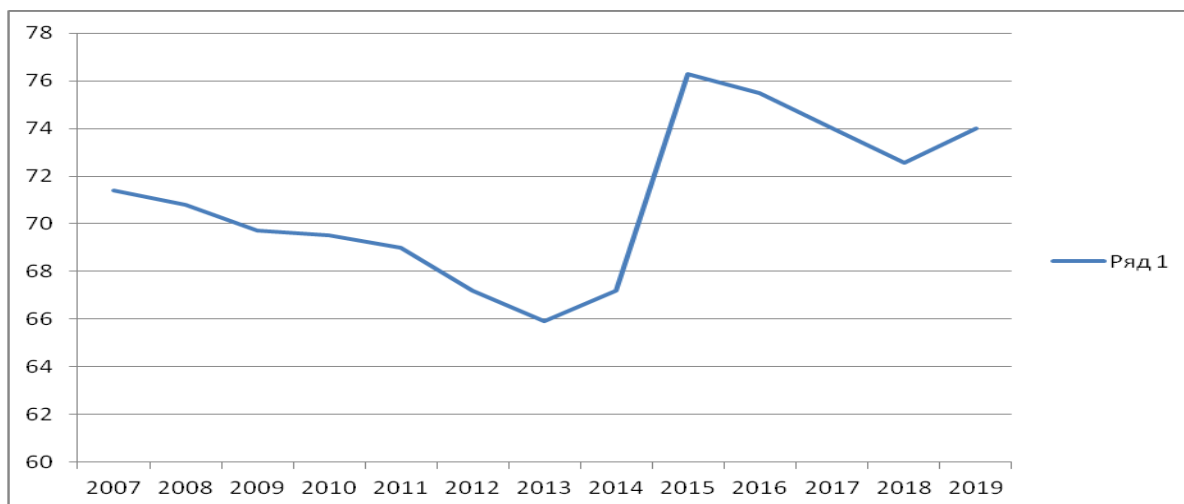
Експертами організації TheFundforPeace запропоновані такі ключові ознаки «неспроможної» або «слабкої» держави: 1) втрата фізичного контролю над своєю територією або державної монополії на законне використання фізичної сили на своїй території; 2) нездатність легітимної державної влади забезпечити процес прийняття колективних рішень; 3) нездатність легітимної державної влади забезпечити елементарні громадські послуги; 4) нездатність взаємодіяти з іншими державами в якості повноправного члена міжнародного співтовариства [2].

До загальної оцінки стану слабкості / недієздатності держав віднесено оцінку здатності п'яти ключових державних інститутів: політичного керівництва, армії, правоохоронної системи, судової системи і цивільних служб з метою забезпечити безпеку держави та її громадян. Індекс розраховується за шкалою від 0 (найвища ступінь стабільності – максимально низькі ризики і загрози) до 10 (найменший

ступінь стабільності – максимально високі ризики і загрози) з використанням десятих часток. Фактично зазначені критерії оцінки слабкості / недієздатності держав у своїй сукупності відображають стан безпеки й порядку в країні. Згідно Індексу всі держави розподілені на чотири групи: 1) держави з високим рівнем нестабільності (критичний рівень ризиків); 2) держави з рівнем стабільності нижче середнього (небезпечний рівень ризиків); 3) держави з рівнем стабільності вище середнього (низький рівень ризиків); 4) держави з високим рівнем стабільності (відсутність ризиків) [2].

У 2019 році в Рейтингу недієздатності держав серед 178 держав Україна посіла 91 місце, її сусідами по рейтингу є Південна Африка – 90, Габон – 92, Індонезія – 93[2]. Слід зауважити, що країна дещо поліпшила свої позиції порівняно із 2013 і 2014 роками. Поступово стабільність у країні відновлюється, але цей процес є нерівномірним, що зумовлено внутрішньополітичною ситуацією, спонсором із-за кордону тероризмом, замовними вбивствами, існуванням воєнізованих формувань. Попри наявність підстав для обережного оптимізму, гібридна війна на Сході України, неврівноважена політична й економічна ситуація здатні зруйнувати засади стійкості держави.

У динаміці стан слабкості / недієздатності України в Індексі слабкості держав виглядає так (Рис. 1).

Рисунок 1. Динаміка слабкості (недієздатності) України

Цілком очевидно, що основною проблемою, яка унеможливило досягнення високого рівня дієздатності української держави, є втрата фізичного контролю над усією своєю територією внаслідок анексії Криму, гібридної війни на Сході України. Слід також визнати, що цими причинами не вичерпуються проблеми із забезпеченням дієздатності держави. Істотні проблеми існують також у сфері політичного керівництва, функціонуванні армії, правоохоронних органів, судової системи. Сучасний досвід суспільного розвитку переконливо свідчить, що спільним для цих сфер є корумпованість на всіх рівнях, у багатьох випадках – некомпетентність і безвідповідальність посадових осіб.

Спробами комплексного вирішення проблем корупції й компетенції стали реформи у судовій системі та системі правоохоронних органів. Організація й проведення добору суддів Верховного Суду та Вищого антикорупційного суду поряд із незаперечними перевагами (високий рівень організації, прозорість, безпрецедентна участь громадськості у доборі), характеризувалися й певними недоліками, а саме завеликими дискреційними повноваженнями ВККС, нечіткістю критеріїв оцінки практичного завдання та іншими. Відносно інших ознак стану слабкості / недієздатності України, а саме нездатності легітимної державної влади забезпечити процес прийняття колективних рішень, забезпечити елементарні громадські послуги, взаємодіяти з іншими державами в якості повноправного члена міжнародного співтовариства стан є відносно позитивним.

Важливу роль у забезпеченні стану порядку й безпеки в державі, підвищенні рівня її стабільності відіграють збройні сили і правоохоронні органи. Як відомо, за останні роки Україна істотно збільшила видатки на національну оборону, реформу, переозброєння та модернізацію армії. Але

попри низку заходів правового, організаційного й матеріального характеру здатність України перетворювати свій потенціал на дійсну військову потужність досі потребує змін. Експерти зазначають, що за абсолютними показниками українське військо розвивається, але з дуже низького рівня, на якому воно перебувало станом на початок 2014 року [3]. Окрім того, Україну високо оцінюють із точки зору наявності особового складу, озброєння та оборонно-промислового комплексу, достатніх для утворення боєздатного війська, але з реалізацією цього потенціалу в неї завжди були проблеми. Однією із загроз для підтримання порядку, безпеки і стабільності в державі упродовж тривалого часу залишається нестабільна політична воля і корупція.

На особливу увагу у дослідження стану порядку й безпеки в Україні заслуговує Індекс верховенства права (TheRuleofLawIndex) 2018 року [4], який проводиться Міжнародною організацією WorldJusticeProject. Індекс та місце країни в рейтингу визначається за вісьмома критеріями: 1) обмеження повноважень інститутів влади; 2) відсутність корупції; 3) прозорість інститутів влади / відкритість влади; 4) захист фундаментальних прав; 5) порядок і безпека; 6) дотримання права; 7) цивільне правосуддя; 8) кримінальне правосуддя. Вперше до Індeksu верховенства права Україна потрапила у 2011 році.

Загально визнано, що безпека є визначальним аспектом правопорядку будь-якого суспільства, фундаментальною функцією держави, умовою реалізації прав і свобод людини, важливим складником верховенства права. В Індексі цей фактор включає в себе три аспекти, які охоплюють різні загрози порядку й безпеці: 1) злочинність, 2) політичне насильство (в тому числі тероризм, військові конфлікти, політичні безладдя); 3) насилля як соціально прийнятний засіб

усунення особистих образ. На увагу заслуговують і складники критерію порядку й безпеки: 1) злочинність; 2) політичне насильство (в тому числі тероризм, військові конфлікти, політичні безладдя); 3) насилля як соціально прийнятний засіб усунення особистих образ.

Аналіз Індексу верховенства права за декілька останніх років переконливо свідчить, що лідерами за рівнем стану порядку й безпеки є такі країни як Данія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Нідерланди, Німеччина, Нова Зеландія,

Австрія, Канада та Австралія. Аутсайдерами в індексі 2018 року є Афганістан, Камбоджа та Венесуела. Серед 113 країн Україна посідає 77 місце, покращивши свої позиції за останній рік на один пункт (0,5) [4]. Одиниця означає абсолютне верховенство права. Водночас, у 2017–2018 роках покращилась оцінка забезпечення в країні порядку і безпеки. Графічно динаміка верховенства права й стану порядку й безпеки в Україні виглядає так [5; 6; 7; 8; 9; 10] (Рис. 2).

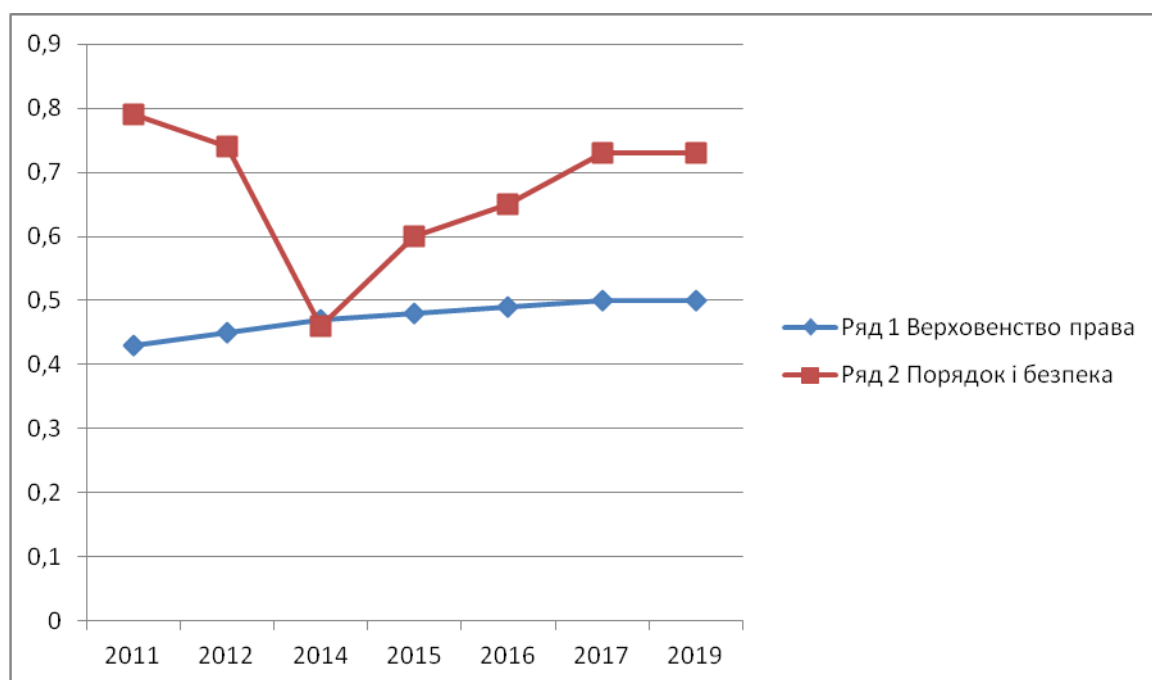

Рисунок 2. Динаміка верховенства права та стану безпеки й порядку в Україні

З графіку, який відображає Індекс верховенства права і стан порядку й безпеки в Україні, в динаміці загальний індекс і рейтинг верховенства права мають відмінності. Так, за верховенством права Україна протягом усіх років мала низькі показники, коливаючись у межах 68–78 місця в рейтингу. Стан порядку й безпеки має кращі показники. Цілоком зрозуміло, що найгіршими показниками щодо порядку й безпеки були у 2014 році у зв'язку із початком гібридної війни на Сході України.

У контексті предмету дослідження на увагу заслуговує той факт, що в

міжнародних індексах і рейтингах безпека і порядок розглядаються досить широко. Поряд із тероризмом, військовими конфліктами, злочинністю, сюди відносять стан і рівень корупції, насильства (політичного, міжособистого). В українському законодавстві, зокрема у Законі України «Про національну безпеку», унормовуються поняття «громадська безпека і порядок», «державна безпека», «воєнна безпека», «загрози національній безпеці України».

Законодавець у статті 3 «Принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони»

визначив, що «державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист людини і громадянина, їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища від надзвичайних ситуацій. Державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України тощо [11].

Сучасний досвід переконливо свідчить, що однією з найбільших загроз для підтримання стану порядку й безпеки у державах, насамперед тих, які знаходяться на перехідному етапі, є корупція. Для України гібридна війна на Сході України та корупція, яка охопила воєнну, державну, економічну та інші сфери, становлять найбільші загрози для національної безпеки й порядку. Саме тому явище корупції має бути віднесене до загроз національній безпеці, які тлумачаться як «явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України» [11].

Підтвердженням зазначеного є зокрема і те, що боротьбі з корупцією приділяється надзвичайно велика увага на міжнародному й національному рівнях. Так, у Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією явище корупції визначено як прямі чи опосередковані вимагання, пропонування, дачу або одержання хабара чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, які порушують належне виконання будь-якого обов'язку особою, яка отримує хабар, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду або поведінку такої особи [12]. Йдеться про те, що в разі проникнення корупції у

певну сферу виникає загроза належному виконанню будь-якого обов'язку особою, яка отримує хабар, у разі її поширення – належному функціонуванню певної сфери.

Цілком закономірно, що впродовж останніх років явищу корупції та засобам її протидії приділяється велика увага з боку законодавців, науковців, експертів. Не вдаючись у дискусії з приводу розмаїття підходів до поняття «корупція» до уваги автор бере слушні міркування В. Мандибури, який охарактеризував інституційну сутність корупції. На його думку, корупція це: 1) система соціально-економічних відносин, пов'язаних із підкупом-продажністю державних чиновників чи інших посадовців; 2) зловживання владою чи службовим становищем, яке вчинене з корисливою метою, або зловживання владою чи посадовим становищем, вчинене з метою реалізації будь-якої особистої вигоди; 3) використання посадових повноважень, статусу, посади, а також її авторитету та пов'язаних із ними можливостей задоволення особистого чи групових інтересів; 4) елемент (ознака) або різновид організованої злочинності; 5) акт правопорушення, здійснюваного державними службовцями, або система відповідних відносин, які виникають між певними службовими особами та кримінальним середовищем на основі протиправної діяльності цих посадових осіб на шкоду державним і суспільним інтересам [13, с. 36–37].

Існують й інші аспекти корупції, які необхідно брати до уваги, досліджуючи стан безпеки і порядку в Україні. У контексті зазначеного доцільно звернутися до Індексу сприйняття корупції (англ. Corruption Perceptions Index, CPI), який відображає щорічний рейтинг країн світу, що укладається організацією Transparency International [14]. Ця антикорупційна організація була заснована в 1993 році Пітером Айгеном, колишнім директором Світового банку. У рейтингу країни впорядковані за показником рівня корупції, який

базується на оцінках підприємців та аналітиків і оцінюються за шкалою від 100 (немає корупції) до 0 (сильна корупція). Кількість країн у рейтингу в різні роки коливається. Так, у 2018 році він охопив 180 країн. У 2019 році на першому місці була Нова Зеландія та Данія, які набрали по 87 балів. Показово, що 8 із 10 країн у першій десятці – представниці Західної та Північної Європи. Менш корумпованими за сприйняттям, ніж Україна, є всі країни ЄС, включно із Болгарією, яка має найгірші показники в Євросоюзі – 42 бали.

У 2018 році в Індексі сприйняття корупції Україна набрала 32 бали та посіла 120 місце, покращивши свої показники на 2 бали (результат за 2017 рік – 30 балів, 130 місце). Серед сусідів Україна змогла обійти лише Російську Федерацію (28 балів, 138 місце). Кращі показники мають і наші сусіди, такі країни як Польща – 60, Словаччина – 50, Румунія – 47, Угорщина – 46, Білорусь – 44, Молдова – 33 бали. У 2019 році

Україна втратила два бали і має 30 балів зі 100 можливих. Фактично Україна повернулася на рівень 2017 року і тепер посідає 126 місце зі 180 країн. Поруч з Україною – Киргизстан, Азербайджан та Джибуті. Лідером у 2019 році серед сусідніх країн є Польща (58 балів, 41 місце) та Словаччина (50 балів, 59 місце). Білорусь додала один пункт і тепер має 45 балів та 66 місце [15].

Найгіршими показниками щодо корупції в Україні були за часи правління В. Януковича – 26 балів зі 100 можливих. Саме тому експерти оцінювали таку ситуацію як «згорання демократії». Покращення результатів у 2018 році до 32 балів відображає той факт, що країна «намагається боротися з корупцією». Для того, щоб вважатися державою відносно благополучною, треба мати показники не менше 61. Згідно Індексу найменш корумпованими країнами є скандинавські, які очолює Данія (88 балів), а завершують список некорумпованих країн Ботсвана та Ізраїль (по 61 балу).

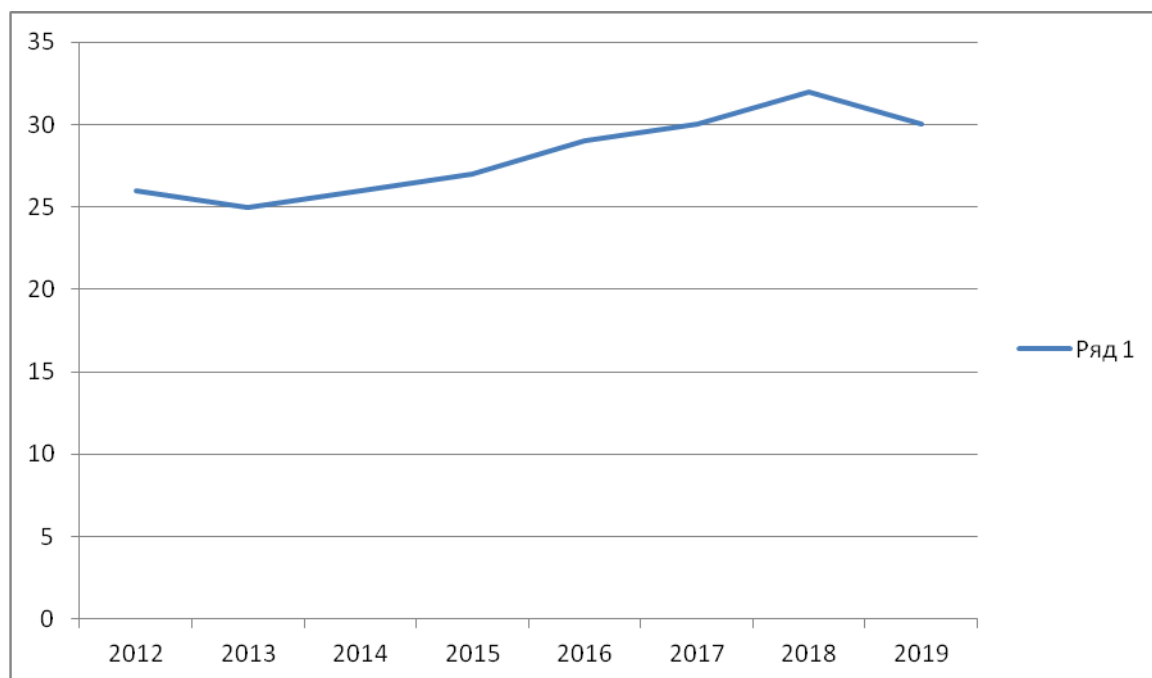

Рисунок 3. Динаміка сприйняття корупції в Україні

Якщо взяти до уваги той факт, що за останні три роки в Україні докладаються значні зусилля, зокрема на

законодавчому рівні прийнято низку антикорупційних законів, започатковано діяльність Національного агентства з

питань запобігання корупції (НАЗК), Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП), Вищий антикорупційний суд, виділені значні кошти з державного бюджету на забезпечення вказаних та інших напрямів і заходів із протидії корупції, то постає цілком логічне питання щодо ефективності їх діяльності, відповідних результатів у боротьбі з корупцією. На жаль, рівень ефективності не є належним. За глибоким переконанням фахівців, експертів і навіть пересічних громадян, 2020 рік має стати переломним у протидії корупції в Україні. Цьому має сприяти й політична ситуація в країні, низка законодавчих ініціатив.

Серед рекомендацій TransparencyInternational для України в 2018 році, а саме запуску Антикорупційного суду, продовження судової реформи, посилення спроможності слідчих органів, припинення міжвідомчої боротьби щодо розслідування фактів корупції, перезапуск НАЗК, яке має перевіряти декларації чиновників, запровадження нових електронних державних інформаційних систем, позбавлення правоохоронних органів права втручатися в економічну діяльність, переважну більшість було реалізовано. Зокрема, в Україні почала діяти система електронних торгів ProZorro, запущено реєстри судових рішень, майнових прав, суб'єктів господарювання, земельний кадастр, розпочав роботу Антикорупційний суд. Водночас незадовільною є діяльність НАЗК, яке на думку багатьох експертів перетворилося на недієздатну та заполітизовану установу.

Найбільше занепокоєння викликає стан судової системи України. Процес її реформування триває. Так, Вища рада правосуддя оприлюднила перелік кандидатів на посади членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, список яких було опубліковано на сайті Вищої ради правосуддя (ВРП) (всього у списку 189 кандидатів на посади членів ВККСУ). Окрім того, ВРП рішенням від

12 грудня 2019 року оголосила про початок конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та про формування конкурсної комісії. Закон запроваджує новий порядок формування Вищої кваліфікаційної комісії суддів (ВККС), за яким призначення на посади членів ВККС здійснюватиметься Вищою радою правосуддя за результатами конкурсу [16]. У зв'язку з тим, що міжнародні та іноземні організації, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції, не надали ВРП пропозицій щодо кандидатур міжнародних експертів до складу конкурсної комісії, можуть виникнути певні проблеми із діяльністю ВРП. Окремої уваги в контексті забезпечення стану порядку й безпеки заслуговують проблеми кібербезпеки, нагальної необхідності визначення кіберзагроз і розробки нової стратегії кібербезпеки України. Кроком у вирішенні цієї проблеми став Указ Президента України № 923/2019, яким він ввів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 7 грудня 2019 року «Про невідкладні заходи з посилення спроможностей держави у сфері кібербезпеки» [17].

Наявність системних проблем у сфері порядку й безпеки в Україні мають негативний вплив на всі сфери суспільства, на сприйняття України світовою спільнотою, на її інвестиційну привабливість. Так, згідно зі щорічним звітом Всесвітнього економічного форуму, Україна у 2019 році в Індексі глобальної конкурентоспроможності (GlobalCompetitivenessIndex, GCI) втратила дві позиції й опустилася на 85-те місце зі 141 країни. Зниження зафіксовано у сфері фінансових систем, у якій рейтинг України опустився на 19 позицій – до 136-го місця, й у сфері охорони здоров'я – на 9 позицій, до 101-го місця. Також погіршилися показники макроекономічної стабільності – зі 131-го на 133-тє місце та інноваційних можливостей – із 58-го на 60-тє місце [18].

Здійснений аналіз стану порядку й безпеки в Україні в контексті світових індексів і рейтингів дає підстави зробити низку висновків і узагальнень. Порядок і безпека в країні по-різному сприймаються й оцінюються у межах національного і міжнародного правопорядку. Відмінності в їх оцінці впливають на сприйняття України як рівноправного й гідного партнера у розгалуженій системі міжнародних відносин і визначають ставлення до України з боку суб'єктів міжнародного та європейського співтовариства.

Для об'єктивної оцінки стану порядку й безпеки в Україні доцільним є використання світових індексів і рейтингів, зокрема таких як Індекс слабкості (недієздатності) держав, Індекс верховенства права, Індекс сприйняття корупції. Аналіз даних, відображених в індексах у динаміці, засвідчив наявність системних проблем щодо стану порядку й безпеки в Україні за такими показниками як тероризм, військові

конфлікти, злочинність, політичні безладдя, насилля та у функціонуванні п'яти ключових державних інститутів: політичного керівництва, армії, правоохоронної системи, судової системи і цивільних служб.

Попри низку реформ і заходів, спрямованих на реформування державних органів влади, які забезпечують стан порядку й безпеки в Україні, істотні позитивні зрушення відсутні. За окремими показниками стан порядку й безпеки у 2019 році тільки погіршився. Аналіз і порівняння оцінки стану порядку й безпеки засвідчив відмінності між критеріями. Так, одним із важливих критеріїв, який враховується світовою спільнотою, є рівень і сприйняття корупції. Саме тому явище корупції має бути віднесене до загроз національній безпеці, яке унеможливорює чи ускладнює або може унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів і збереження національних цінностей України.

Література

1. Кириченко К. І. Міжнародні рейтинги й індекси в системі оцінювання рівня соціальних, економічних і політичних трансформацій в Україні. *Управління розвитком*. 2017. № 1–2 (187–188). URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/Uproz_2017_1-2_5.pdf.
2. Рейтинг стран мира по уровню слабости. Гуманитарный портал. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/failed-states-index/info>.
3. Кофман М. Держава і безпека. Коментар експерта. URL: <https://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/ratings/>.
4. Індекс верховенства права (2018 р.). URL: <https://gtmarket.ru/research/rule-of-law-index/info>.
5. Rule of Law Index 2019. World Justice Project. URL: <https://nonews.co/wp-content/uploads/2019/06/WJP2019.pdf>.
6. Rule of Law Index 2016. World Justice Project. URL: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/RoLI_Final-Digital_0.pdf.
7. Rule of Law Index 2015. World Justice Project. URL: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/roli_2015_0.pdf.
8. Rule of Law Index 2014. World Justice Project. URL: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/files/wjp_rule_of_law_index_2014_report.pdf.

9. Rule of Law Index 2012-2013. World Justice Project. URL: <https://worldjusticeproject.org/our-work/publications/rule-law-index-reports/wjp-rule-law-index-2012-2013-report>.
10. Rule of Law Index 2011. World Justice Project. URL: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP_Rule_of_Law_Index_2011_Report.pdf.
11. Про національну безпеку України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
12. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: Рада Європи від 4 листопада 1999 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (дата звернення: 16.02.2018).
13. Мандибура В.О. Корупція: інституційна сутність і механізми подолання : монографія. Київ : Парламентське видавництво, 2017. 488 с.
14. Transparency International. Офіційний сайт. URL: <https://www.transparency.org/>.
15. Індексу сприйняття корупції – 2019. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>.
16. Вища рада правосуддя оприлюднила перелік кандидатів на посади членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2856095-visa-rada-pravosudda-opriludnila-spisok-zi-189-kandidativ-do-vkksu.html>.
17. Указ Президента України № 923/2019 від 20.12.2019р. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 7 грудня 2019 року «Про невідкладні заходи з посилення спроможностей держави у сфері кібербезпеки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/923/2019>.
18. Индекс глобальной конкурентоспособности (The Global Competitiveness Index), 2019. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>.

References

1. Kyrychenko, K. I. (2017). International ratings and indices in the system of evaluation of the level of social, economic and political transformations in Ukraine, *Upravlinnia rozvytkom*, № 1–2 (187–188), available at: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/Uproz_2017_1-2_5.pdf.
2. World country rating of weakness, humanitarian Internet-portal, available at: <https://gtmarket.ru/ratings/failed-states-index/info>.
3. Kofman M. State and security. Expert's opinion, available at: <https://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/ratings/>.
4. (2018). Rule of Law Index, available at: <https://gtmarket.ru/research/rule-of-law-index/info>.
5. Rule of Law Index 2019, World Justice Project, available at: <https://nonews.co/wp-content/uploads/2019/06/WJP2019.pdf>.
6. Rule of Law Index 2016, World Justice Project, available at: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/RoLI_Final-Digital_0.pdf.
7. Rule of Law Index 2015, World Justice Project, available at: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/roli_2015_0.pdf.
8. Rule of Law Index 2014, World Justice Project, available at:

https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/files/wjp_rule_of_law_index_2014_report.pdf.

9. Rule of Law Index 2012-2013, World Justice Project, available at: <https://worldjusticeproject.org/our-work/publications/rule-law-index-reports/wjp-rule-law-index-2012-2013-report>.
10. Rule of Law Index 2011, World Justice Project, available at: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP_Rule_of_Law_Index_2011_Report.pdf.
11. On the National Security in Ukraine, *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) Ukrainy*, 2018, № 31, art. 241, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
12. Civil Law Convention on Corruption: council of Europe as of November 4, 1999, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (access 16.02.2018).
13. Mandybura, V. O. (2017). *Koruptsiia: instyutsiina sutnist ta mekhanizmy podolannia : monohrafiia* [Corruption: institutional essence and coping mechanism: a monograph], Parlamentske vydavnytstvo, Kyiv, Ukraine, P. 36–37.
14. Transparency International, official web-site, available at: <https://www.transparency.org/>.
15. Corruption Perception Index – 2019, available at: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>.
16. Supreme Council of Justice has published a list of candidates for members of High Qualification Commission of Judges of Ukraine, available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2856095-visa-rada-pravosudda-opriludnila-spisok-zi-189-kandidativ-do-vkksu.html>.
17. On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine as of December 7, 2019. On Emergency Measures to Strengthen State Cybersecurity Capacity: Decree of the President of Ukraine № 923/2019 as of 20.12.2019, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/923/2019>.
18. (2019). The Global Competitiveness Index, available at: <https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>.